

III KNIHA ZLIN

Kristýna **Vorlíčková**

FLYING FOXES

Copyright © Kristýna Vorlíčková, 2012
Cover and layout © Lucie Mrázová, 2012

ISBN 978-80-87497-12-8

Tandemový let střemhlav

1.

Žít ve výškách, hledět do hloubek, létat jako ptáci a sílu získávat z dlouhých nocí je nám zkrátka souzeno. Ani ona na tom není jinak, její první let střemhlav z půdy na tom nic nezměnil.

Bylo jí sedm, když spadla z podkroví, kde její rodiče měli provizorní prázdninovou ložnici. Nahoru se lezlo po žebříku z obýváku. Žebřík se jednou v noci praskavě prohnul jako vetřichý stařec v kříži a má chráněnka okusila svůj první let. Setiny vteřiny padala ze čtyř metrů na betonovou podlahu a v půli cesty mě zahlédla. „Něco mě nadneslo a zabrzdilo. Světlo nebo co,“ řekla mámě plačky a z prokousnuté brady jí tekla krev. My letci máme všichni nějaké znamení, ona jizvu rovnoběžnou s dolním rtem. Druhá malá ústa.

„Mohla jsi se zabít, zlomit si vaz, Karinko! Z takový vejšky spadnout bradou na beton! Ale video funguje,“ oznámil táta a vypnul přístroj, který rukou strhla před dopadem. Seděl jsem u jejích nohou a viděl ten výraz v očích: nikdy mu neodpustila, že se v takový okamžik zabýval maličernostmi. Video! Na jejích právě narostlých křídlech se objevil první liščí chloupek. Stala se jednou z nás. Všichni jsme v tomhle stejní a rodíme se s prvním neočekávaným

zraněním. I sebemenší jizvička může přetočit vrtulku osudu, stane-li se tak v dětství.

Pár minut po letu střemhlav si liška vzpomněla na mechanické skládací schody ve stodole za domem. Kdyby jejich instalaci otec donekonečna neodkládal, nemusela si ublížit. Zlobila se.

Následek pádu se hojil dva roky, malá mlčící ústa zůstala dodnes nastavena ke kouzelnému polibku, a tedy k zahojení. Jenže to už by pak nemohla létat.

Lišku hyzdil na bradě dlouho velký strup, nemohla moc mluvit ani se smát, měsíc směla jen tekutou stravu pomocí brčka, a kdekoli byla, starší ženy na ni vrhaly soucitné pohledy těžké jako olověné koule. Ani ty otci neodpustila, a než oslavila osmnáctiny, měla křídla porostlá hebkou srstí.

Nejvíce chloupků vyrašilo během jejího osmého podzimu, kdy její matka strašlivě křičela na otce a chtěla za jízdy po dálnici vystoupit z auta. Tu noc liška proležela ve svém béžovém pokojíku, ale bála se usnout. Zatínala zoubky do peřiny.

„Myslela jsem si, že přijde máma s nožem a podřízne mě. Ať se doma dělo cokoli, vždycky jsem cítila vinu a čekala trest. Jako bych za všechno mohla já, protože jsem se narodila,“ svěřila se po letech.

„Máma mi často říkávala, ať na děti nespěchám. Prý jejich narozením končí ženské život,“ dodala na vysvětlenou.

„Cože? Proboha, kolik vám bylo?“

„Nevím, už když jsem chodila do školky,“ odpověděla tiše.

„To je ale strašné, co mi tady říkáte,“ odvrátila psychoanalytička tvář, aby lišku nezatížila svým dojetím. Jeden chloupek opustil liščí křídlo a týden sdílel osud s dřevěnou podlahou v místnosti.

„Ale mají mě rádi, kupovali mi krásný oblečení a knížky, dobře se o mě starali a máma mi vážala hedvábný šátky do vlasů,“ dodala liška omluvně.

„Psychiatrie zná dva druhy paranoie: neurotickou, která je získaná v dětství, a vrozenou, psychotickou. Příčinou té neurotické je rané rodičovské zavržení. Může se jednat o zavržení nezralou matkou, třeba i jen na nevědomé úrovni. Děti totiž do určitého věku vnímají mnohem více než dospělí. Věděla jste to?“ zeptal se čtvrtý psychiatr v řadě.

2.

Z půdy spadla o prázdninách ještě jednou, v deseti letech. Nezamýšlený pád se obešel bez viditelné jizvy. Při jejím předminulém, relativně nedávném pokusu o létání jsem ji držel za ruku. Stála z vnější strany zábradlí na balkoně v pátém patře, držela se jednou rukou a tu, která bezvládně visela v prázdnu, jsem pevně tiskl. Bohužel přes den nesmíme promluvit, a tak jsem jí na oblaka alespoň promítal diapozitivy ze všech prázdninových cest, co prožila. U obrázku ostrovního kláštera Mont Saint Michel se zachvěla a málem sletěla dolů. Na vybetonovaný dvorek.

Nevím, co se v ní odehrálo, ale najednou přelezla na tu bezpečnější stranu zábradlí, lehla si do postele, cípem peřiny setřela slzy a přišel liščin muž. Chystali se na víkend za tchýní.

„Co tady do prdele tak dlouho děláš? Říkalas, že si jen vezmeš noční košili a jdeš! No?“

Otevřené balkonové dveře a odsunutý plastový stůl žalovaly o jejím záměru. Dveře rychle zamkl, klíč strčil do kapsy, lehl si na lišku a s pláčem drtil její zápěstí: „To bys mi udělala? Opustila bys mě? Jak si to představuješ? Uvědomuješ si, cos mi chtěla provést?“

Zamkl ji v ložnici a telefonoval své matce, dlouholeté pacientce psychiatrie, pro radu. Vrátil se do ložnice a pral se s liškou o její mobil. „Nikam volat nebudeš, nejsi při smyslech. Já to všechno zařídím! Mě budeš poslouchat, rozumíš?“ Zavrtěla hlavou. Hebká křídla jí vlála okolo zad, z jejích vlasů navlhých slzami jsem cítil vůni pláže po přílivu. On přivolal záchranku. Liška nikam jet nechtěla, znova se prali. „Jenom ti dají něco na uklidnění, neboj. Pojedu hned za tebou,“ slíbil. Přepral ji.

Zatímco odevzdaně seděla v čekárně psychiatrické ambulance, on rozrušeně diktoval mladému lékaři diagnózu.

„Už když se před Vánocema chtěla se mnou rozejít, jsem si říkal, že se asi zbláznila. Co by beze mě chudinka dělala? A dneska chtěla skočit z balkonu, to už vážně nemůžu vydržet! Moje matka říká, že se určitě jedná o schizofrenii.“

„Vaše matka je lékařka?“

„Ne, provozuje vepřín. Ale bere nějaký léky na hlavu.“

„A podle čeho soudí, že vaše paní má schizofrenii? Nebylo by lepší svěřit diagnózu odborníkům, co vy na to? Ty, s prominutím, babské řeči typu ‚Jedna paní povídala‘, můžou člověku nepěkně ublížit.“

„To ona ubližuje mně! Poslední dobou mi pořád utíká! Tvrdí, že ji někdo sleduje, a brečí. Nechci ji takovou, chci, aby byla jako dřív!“

„Chtít můžete, ale lékaři až po testech uvidí co a jak. Útěky od vás, její pocity ohrožení a schizofrenie mohou být zcela odlišné záležitosti. Moje první žena ode mě také utekla, a nikdy bych se neodvážil přirknout jí jakoukoli psychiatrickou diagnózu,“ řekl přísně lékař a rozloučil se.

Dovnitř si pozval Karin. Dlouze mluvili o důvodech ke skoku. Vylíčil jí, co tvrdil manžel, a zřejmě očekával bouřlivou reakci.

„Já vím, co o mně říká. Znáám ho,“ zašeptala a pak už nemluvila.

„Vaše paní je zcela orientovaná, hovoří souvisle a nevykazuje žádné známky paranoidní či jiné schizofrenie. Jenom je vyčerpaná a zdá se mi, že má nějakým zážitkem přetočenou fantazii. Možná bych ji jen odkázal na návštěvu psychologa. Zřejmě tam bude jiný, třeba vzta-hový problém. Jak vám funguje manželství?“

„Co je vám do toho? Zaplatíte mi její pohřeb, když si ji teď odvezu domů a ona si, až budu v práci, podřeže žíly? Zaplatíte mi ho, když vlítne pod auto, pokud se vám zdá tak v pohodě? Jo? Tak mluvte, sakral!“ rozčílil se liščin manžel. Slyšela ho celá čekárna.

„Chápu, že máte strach, ale trochu se, prosím, ovlá-dejte. Dobře, když o hospitalizaci tak stojíte, necháme si ji tady na pozorování a uvidíme. Jen vás chci upozornit, že pokud by se jednalo o schizofrenii, což si opravdu ne-myslím, museli bychom vaši ženu hospitalizovat třeba na půl roku nebo i déle.“

„S tím počítám, děkuju,“ odpověděl muž. Zdál se spo-kojený, a já se propadl hrůzou o tři patra níže, na dětské oddělení.

Lišku odvedli do podlouhlé místnosti s deseti lůžky a po týdnů pozorování, testování, košíku oschlých rohlíků k snídani, hádce tří vrásčitých šílenkyň, pokusu patologic-ké lhářky o útěk, deseti vykouřených cigaretách a misce borůvek od rodičů ji, navzdory protestům muže, propus-tili. Celou tu dobu, co plula po hladině šílených dní, jsem stál v rohu ložnice Viktorék na hanbě. Jak jsi to mohl do-pustit? hřímal Vyšší princip z nebes. Jenže co jsem měl dělat? Přece jí neprozradím svůj plán.

„Jestli ji mohli pustit ven, pak se začnu bát na ulicích! Kolik takových tady asi pobíhá?“ řekl manžel své kama-rádce do telefonu, když se liška doma sprchovala. Slyše-la to. Smutně potřásla křídly.

„Karin, vy to pořád nechcete pochopit, tak vám pravdu povím zostra a budu doufat, že ji unesete. I mně dlouho trvalo, než jsem ji odhalila: Když jeden z partnerů podvědomě nebo vědomě dělá z toho druhého nesvéprávného blázna, například proto, aby se sám cítil lepší, normálnější a silnější nebo aby ho partner neopustil, jedná se o nejčastější formu domácího násilí. Psychické týrání! A ve vašem případě, vzhledem k hloubce vaší duše, musím bohužel říct, že šlo o týrání nepředstavitelného rozsahu,“ konstatovala smutně psychologka. Krátce před liščiným, námi tak dlouho očekávaným odletem na ostrov.

„Ani nechci pomyslet, co všechno ještě nevím a co raději nevíte vy,“ dodala.

„Přeháníte... Ledaže bych byla spolupachatelkou vlastního utrpení,“ odvětila liška. Odmítala se cítit jako oběť, protože už pomaličku cítila, co cenného se během své dlouhé noci naučila. Létat.

3.

Sotva letadlo s liškou dosedlo na náš ostrov, stromy, na kterých visíme jako čisté duše za vlásky novorozenců, se zachvěly od špiček listů až po kořeny. Zatleskali jsme křídly mému úspěchu a zdřímli si před tou velkou slávou: zas je nás tady o jednu víc.

Jen já nemohl celé měsíce zamhouřit ani jedno z tisíců svých očí po celém světě. Jednak proto, že ve skutečnosti nikdy nespím, jednak jsem přemítal, jestli jsem zvolil správný postup. Přece jen zasvěcovací rituál lišky je složitý a pro lišku samotnou až příliš bolestný proces. Nikdy není dopředu jisté, zda vydrží, jestli jí neodpadnou křídla například nějakým zkratem, povýšením v zaměstnání, výhrou v loterii, svedením faráře nebo čelním nárazem do nákladáku.

Měl jsem kdysi mnoho zbytečné práce, když jí začal e-mailovat farář Tomáš. Napsal úspěšnou knihu o českých korunovačních klenotech, zabýval se studiem Valdenských a chtěl lišku uchvátit pro svůj ukřižovaný svět. Naštěstí mi vydatně pomáhal její manžel. Odháněli jsme duchovního, seč nám oběma síly stačily. A to všechno kvůli několika liščiným veršíkům uveřejněným na internetu! Naštěstí se nám podařilo zakročit včas. Tomáš nakonec odjel na misií do Afriky, kde se seznámil a posléze i oženil s německou lékařkou. Vzhledem se nápadně podobá Karin. Tím však veškerá podobnost končí, neboť Helga, jak se Tomášova choť jmenuje, je tajnou stoupenkyní jakési náboženské sekty a odmítá tělesnost.

Pro doteky si musí ubohý Tomáš jezdit za slábnoucím masérem a svádět touhu po lidském kontaktu na bolest svalů. Vyprávěl mi jeho africký letec, že prý sňatku velmi lituje. V Helžině odmítání všeho tělesného omylem spatřoval intenzivnější touhu po duchovním životě a nadměrně vyvinutou schopnost milovat. Ovšem ono je to jinak, holenkové: Také ženská duše se projevuje skrze tělo a něžný dotek je muži víc než stokrát v duchu odříkaná modlitba. Každá liška ovládá umění láskyplných doteků, neboť prožila velkou část svého života bez nich. Strádání je nejlepším učitelem. Liška se umí svými křídly všeho živého a lidského dotýkat natolik, že lze směle prohlásit: Liška je láska.

Pro dlouho odříkané, neviditelné poklady je ochotna letět až na druhou polokouli a zpátky. Další typická vlastnost lišky. Ze všeho nejvíc rozumí příběhům osaměle šeptaným do polštáře nebo do milovaných vlasů. Ty, které se pak stanou základem krásné rodiny, slyší nejraději, ale málokdy. A ví, že o lidských bytostech vypovídá víc příběh, který se odehrál pouze v jejich fantazii, než ten, na nějž měli dost sil a odhodlání ve skutečnosti. Lidé se

totiž velmi často nechávají strhnout davem, žijí návykem. Liška se při rozhodování kam s ním (s životem/se silným citem) nikdy nenechá strhnout davem. Tedy pokud už má křídla obrostlá chloupky.

Lišky ovšem nemají jen samá privilegia a trápení, ale také pravidla. Nejdůležitějšími příkázáními jsou pravidlo noci a pravidlo neviditelnosti. Žádná liška nesmí být ve své podstatě spatřena ve dne, dokud neprožila alespoň jednu dlouhou, bezhvězdnou noc. Naprostá většina lišek tak zůstává po celé své plodné období nespátřena a neuskutečněna, k nerozeznání od běžných poletuch či jiných bytostí. Obvykle uvíznou ve tmě jeskyně, vztahu nebo čehokoli jiného, stanou se na ní závislími, naučí se i během drbání za uchem spořádaně viset na stromě nebo na netu, jíst cizí ovoce, a pak to s nimi jde z kopce. Ztratí se v polonetopýřím těle jako Malý princ v Citadele.

Nehodlám však pomlouvat mnohé ze svých zahálčivých a snad i trochu zbabělých kolegů a kolegyně, neboť i oni mají v každém případě své veledůležité místo na stromech, v jeskyních, kancelářích a tak dále. Koneckonců nebyť jich, nebyli bychom ani my zde a ostrov, v lidské řeči zvaný Austrálie, by měl pro Karin pusté břehy. Nebo by jich ani nebylo možné dosáhnout.

A to nejdůležitější nakonec: Vzhled a uvěřitelnost jsou u lišek téměř nepodstatné, protože v jádru jsme si všichni podobní a lišky jsou okřídlené semeno z jádra. Když letíme správným směrem nebo alespoň na takový let pomýšlíme, naše křídla šustí prazákladní řečí, roznášíme podobný soumrak a jeho stále stejná rozhršení. Avšak nás lišek je podstatně méně než lidských těl. To je na tom zarážející. Přestože každý má duši, málokdo má lišku.

Zde, u paty nevímkolikátého stromu, si jako Adam a Eva v našem ráji či lépe jako Karin a Vojtěch, kteří si právě píší milostné e-maily, položme základní otázku tý-

kající se všech destinací uskutečněných, zrušených či plánovaných liščích letů: Mít, nebo být?

Moji milí, ať zdánlivě letíte pro cokoli, pro smysl žití, pro své srdce upuštěné do bahna, pro čest a slávu letců, pro Něj, pro Ni, pro potěšení z letu nebo pro vanilkovou zmrzlinu za roh do cukrárny, nevracejte se dřív, dokud nenajdete pravé poslání své cesty. Lidské bytosti často a mnohdy do padnutí celoživotně bojují na alternativním bojišti za něco, co ve skutečnosti vůbec nechtějí. V práci marně usilují o naplnění, které jim schází doma. Muž utíká k mladé milence, a přitom utíká jen před svým stárnutím. V soukromí bojuješ o pochvalu za výkon, jež jsi odvedl v cizí aréně. Matka žádá své dítě o zájem, kterého se jí nedostává od manžela. Milovník hudby vyvolává z ráje skladbu, jež mu byla celoživotně odepřena, a přitom ji, tichou a něžnou, svým křikem nakonec přehluší. A hrad duše obklopený příliš vysokými a silnými hradbami si nejvíc přeje být dobyt.

Některé lišky jsou nadány objevit tyto pravdy pro ostatní a přinést je jako dary na svých poraněných křídlech. Takovou liškou, o niž dlouho bojuji a krátce hovořím, já, spolehlivý anděl kolektivní imaginace, je Karin.